

بررسی تاثیر انگیزه تونل زنی، دارایی های نامشهود و سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر انگیزه تونل زنی، دارایی های نامشهود و سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است و نمونه گیری از بین این شرکتها بر اساس روش حذف نظام مند انجام گردیده است. بر مبنای این روش نمونه گیری و طبق شرایط در نظر گرفته شده برای نمونه، حجم نمونه نیز برابر با ۸۴ شرکت می باشد. دوره پژوهش، بین سال ۱۳۹۴-۱۴۰۱ و این دوره شامل کلیه شرکت هایی است که قبل از سال ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۴۰۰ حضور داشته باشند. آزمون ها با استفاده از نرم افزار ۱۰ Eviews و همچنین نرم افزار ۱۴ Stata و بر مبنای تکنیک آماری داده های ترکیبی صورت پذیرفته است. نتایج بر اساس مدل رگرسیون تعمیم یافته (GLS) حاکی از آن است که متغیر انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی تاثیر گذار می باشد. نتایج فرضیه دو نیز نشان داد که متغیر دارایی های نامشهود نیز بر قیمت گذاری انتقالی تاثیر گذار می باشد. در نهایت، متغیر سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی تاثیر گذار بوده بطوری که با تایید اثر این متغیرها بر قیمت گذاری انتقالی می توان در جهت هرچه واقعی تر نمودن قیمت محصول و نیز حداکثر کردن ثروت سهامداران دارای منافع فاقد حق کنترل گامهای موثری برداشت.

کلمات کلیدی

انگیزه تونل زنی، دارایی های نامشهود، سودآوری، قیمت گذاری انتقالی

مقدمه

در دنیای پر رقابت کنونی، با توجه به محدودیت موجود در منابع، مدیریت همه جانبه در شرکت، از اهمیت قابل توجهی برخوردار گردیده است. تغییرات مختلف در بازار، از جمله آزادسازی تجارت و سرعت در تغییرات فناوری، مشخصه دنیای کسب و کار کنونی است. این وضعیت منجر به افزایش پرسرعت در رقابت در دنیای تجارت گردیده است (پوترا و ریزکیلا^۱، ۲۰۲۲). ماندن در فضایی این چنین رقابتی اما، مستلزم بهره‌گیری از سیاستها، ابزارها و استفاده از هرگونه توانمندی توسط شرکتها است. در چنین بازاری، شرکتها نیازمند تصمیمات صحیح مدیران هستند که تصمیم‌گیری در خصوص بهای تمام شده یکی از این تصمیمات است. این تصمیم‌گیری در شرکتهایی که اعضای گروه، خود تولید کننده بوده و هریک از شرکتهای فرعی تولیدکننده قطعه‌ای است که بخشی از محصول اصلی و یا مورد نیاز محصول اصلی شرکت است، دوچندان اهمیت پیدا می‌کند. طبق تعریف استفانو و همکاران^۲ (۲۰۲۱) قیمت گذاری انتقالی^۳ به معنی تعیین قیمت‌های انتقالی به عنوان قیمت خدمات و کالاهای مبادله شده بین بخش‌ها و واحدهای همان شرکت است.

کالاهای، قطعات و خدمات انتقالی از زیربخشها در جهت تکمیل محصول اصلی حل موضوع دیگری را طلب می‌کند. این موضوع عبارتست از نحوه قیمت گذاری قطعات و کالاهایی که از زیربخشها به برای تکمیل محصول اصلی بکار گرفته می‌شود. سوال این است قیمت این قطعه یا کالا که بخشی از بهای تمام شده محصول اصلی را تشکیل می‌دهد تحت تاثیر چه عواملی تعیین می‌شود. حقیقت این است که امروزه شرکتها در محیط فعالیت‌های تجاری و البته پرقابتهای رسیدن به اهداف مالی و غیرمالی خود از قیمت‌گذاری انتقالی استفاده می‌کنند (تلاب، فلی‌یج و یاسیر^۴، ۲۰۱۷). جدا از اینکه قیمت‌گذاری چه تاثیری بر سود مجموعه شرکت می‌گذارد، دلایل متعددی می‌تواند شرکتها را وادار به تصمیمات قیمت‌گذاری انتقالی نماید. این عوامل می‌تواند منشأ مالی و یا غیرمالی داشته باشد (ساری و همکاران^۵، ۲۰۲۲).

عوامل مالی به طور معمول زمانی بروز می‌یابد که شرکت بخواهد سود بالایی از عملیات خود کسب نماید. عوامل مالی به دلیل وجود بار مالیاتی بالا و یا وجود بدهی در شرکت نیز بروز می‌یابد. مدیران دنبال روزه‌ای با استفاده از طرح‌های قیمت‌گذاری انتقالی می‌باشند. با این حال، عوامل غیرمالی ریشه آن به تفاوت در منافع مالکان و مدیران شرکت برمی‌گردد. مالک می‌خواهد تا حداکثر سود را کسب کند در حالی که مدیر می‌خواهد تا بالاترین بازده را به نفع خود به دست آورد (ساری و همکاران، ۲۰۲۲).

تعدد عوامل اعم از مالی و غیر مالی و اثر آنها بر قیمت‌گذاری انتقالی در پژوهش‌های متعددی دیده می‌شود (برای نمونه در پژوهش‌های پوترا و ریزکیلا (۲۰۲۲)، فیرومانسیاه و یونیدار^۶ (۲۰۲۰)، فدهیلا^۷ (۲۰۱۸)، انج و همکاران^۸ (۲۰۱۸)، خاساناح و ساریارینی^۹ (۲۰۲۰) و غیره). طبق آنچه از نتایج این نوع پژوهش‌ها بدست آمده است عواملی نظیر انگیزه تونل‌زنی، دارایی‌های نامشهود، سودآوری، شرایط قرارداد بدهی، مکانیزم پاداش و هزینه‌های مالیاتی را می‌توان به قیمت‌گذاری انتقالی نسبت داد لیکن نتایج بدست آمده بسیار ضدو نقیض است.

در این بین، دارایی‌های نامشهود دارایی‌هایی هستند که می‌توانند به شرکت‌ها در کسب کیفیت رقابتی و افزایش سودآوری شرکت کمک کنند. دارایی‌های نامشهود یکی از منابع ارزشمند در افزایش رقابت و سود یک شرکت است (لبیدی و گجوسکی^{۱۰}، ۲۰۱۹). در اینجا دارایی‌های نامشهود به دارایی‌های معنوی متعلق به یک شرکت اطلاق می‌شود که یکی از آنها اختراعات، مجوزها و سرقفلی است (کافوروس و همکاران، ۲۰۲۱). حق اختراع، اکتشافات علمی و غیره دارایی نامشهودی اند که بدلیل منحصر به فرد بودن می‌توان آن را به لحاظ رقم آزادانه اندازه‌گیری کرد و به ارزش خالص دارایی اضافه کرد تا ارزش تجاری به دست آید. تعبیر این موضوع آن است که دارایی شرکت‌های فرعی به نسبت سهم شرکت اصلی در فرآیند تلفیق با یکدیگر جمع می‌شوند. بخشی از این دارایی‌ها دارایی‌های نامشهود شرکت‌های فرعی است که در خصوص اندازه‌گیری بهای آنها جهت درج در صورت‌های مالی "شرکت اصلی" تصمیم‌گیرنده است. شرکت اصلی می‌تواند در راستای افزایش ارزش دارایی‌های تلفیقی رقم اینگونه دارایی‌ها را بدخواه تعیین و ثبت نماید. یا در موقع انتقال آن، شرکت اصلی با هدف افزایش ارزش دارایی‌های نامشهود خود، رقم انتقالی دارایی نامشهود فرعی را به نفع خود تعیین نماید. نتایج پژوهش‌ها در خصوص تاثیر دارایی‌های نامشهود بر قیمت‌گذاری انتقالی نیز متفاوت است. برای مثال، فیرومانسیاه و یونیدار (۲۰۲۰) و فدهیلا (۲۰۱۸) دریافته‌اند که اثر دارایی‌های نامشهود بر قیمت‌گذاری انتقالی دارای جهت مثبت می‌باشد. در همین حال، انج و همکاران (۲۰۱۸) و خاساناح و ساریارینی (۲۰۲۰) دریافته‌اند که دارایی‌های نامشهود اثر منفی بر قیمت‌گذاری انتقالی دارند. در مقابل آنیسیاه^{۱۱} (۲۰۱۸) عنوان نمود که دارایی‌های نامشهود هیچ اثری بر قیمت‌گذاری انتقالی ندارند.

در خصوص انگیزه تونل‌زنی^{۱۲} نیز نتایج ضد و نقیض است. در تحقیق انجام گرفته در رابطه با اثر انگیزه‌های تونل‌زنی بر قیمت‌گذاری انتقالی توسط رات ناساری و همکاران (۲۰۲۱) نتایج نشان داد که انگیزه‌های تونل‌زنی اثر مثبتی بر قیمت‌گذاری انتقالی دارد. این بدان معنی است که بدلیل قیمت‌گذاری انتقالی شرکت‌ها می‌توانند به نفع سهامداران کنترل‌کننده، منافع سهامداران کنترل‌شونده را از طریق

معاملات متعدد تحت تاثیر قرار دهند. نتیجه تحقیق ساراسواتی^{۱۳} (۲۰۲۲) که با هدف تحلیل اثر مالیات و انگیزه تونل زنی بر قیمت‌گذاری انتقالی با توجه به نقش تعدیل کننده حاکمیت شرکتی خوب انجام گردیده است، نتیجه ای برعکس پژوهش رات ناساری و همکاران (۲۰۲۱) را نشان می دهد. نتایج بدست آمده، انگیزه تونل‌زنی اثری بر تصمیمات قیمت‌گذاری انتقالی نداشته است.

در خصوص عوامل دیگر نیز نتایج حکایت از ضد و نقیض بودن تاثیر عوامل مختلف بر قیمت‌گذاری انتقالی است. برای نمونه پژوهش انجام شده توسط کهیادی و نویاری^{۱۴} (۲۰۱۸) که بیان می کند سودآوری تأثیر مثبتی بر عمل شرکت ها در انجام قیمت‌گذاری انتقالی دارد.

با توجه به مطالب و نتایج پژوهش های ذکر شده و کسب نتایجی این چنین متناقض، انجام بررسی و پژوهش در خصوص عواملی همچون انگیزه تونل زنی، دارایی‌های نامشهود و سودآوری و تاثیر آن بر قیمت‌گذاری انتقالی هدف پژوهش حاضر قرار گرفته است. از طرف دیگر با بررسی در تحقیقات انجام گرفته در محیط اقتصادی ایران، مشخص گردید که مطالعات منسجمی در راستای پژوهش مد نظر صورت نپذیرفته است، از این رو خلأ مطالعه در خصوص این موضوع به چشم می خورد. لذا مساله حل نشده‌ای که پژوهش حاضر در صدد حل آن است بررسی تاثیر انگیزه تونل‌زنی، دارایی‌های نامشهود و سودآوری بر قیمت‌گذاری انتقالی است.

در راستای انجام پژوهشی در این باب، هدف این پژوهش آن است که با بررسی تاثیر انگیزه تونل زنی، دارایی‌های نامشهود و سودآوری بر قیمت‌گذاری انتقالی در محیط اقتصادی ایران چشم انداز جدیدی را به موضوع قیمت‌گذاری انتقالی در شرکت‌ها بگشاید و تلاش کند آثار این عوامل بر قیمت‌گذاری انتقالی را در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارزیابی نماید. شناخت و آگاهی از این عوامل، گامی در جهت شفافیت اطلاعات و کارایی بازار سرمایه، تخصیص بهینه منابع، هرچه شفاف تر شدن بهای تمام شده محصول و توسعه اقتصادی شرکتها و کل بازار سرمایه خواهد بود.

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر انگیزه تونل زنی، دارایی‌های نامشهود و سودآوری بر قیمت‌گذاری انتقالی لذا اهمیت و ضرورت پژوهش از دو بعد نظری و عملی قابل تبیین می باشد.

از بعد نظری "قیمت‌گذاری انتقالی" یکی از مباحث روز حسابداری مدیریت است که امروزه از آن به عنوان یک مزیت رقابتی موثر نام برده می‌شود. بوركوسکی (۲۰۱۹) قیمت‌گذاری انتقالی را استراتژی مالیاتی و ابزار مدیریتی می‌داند که شرکت‌ها برای حداکثر کردن منافع و حداقل کردن تعهدات مالیاتی که یک شرکت فرعی یا شرکت وابسته دارند، از آن استفاده می‌کنند. اهمیت پژوهش از بعد نظری در آن است که قیمت‌گذاری انتقالی یک ابزار قوی در دست شرکتهایی است که بطور غیرمتمرکز اداره می‌شوند

و به اندازه کافی به مدیران واحدها استقلال و قدرت تصمیم‌گیری اعطا شده است. در سازمانهای غیرمتمرکز بیشتر قدرت تصمیم‌گیری در دست مدیران واحدهای فرعی است که درچنین حالتی در سیستم کنترل مدیریت برای هماهنگ کردن اقدامات واحدهای فرعی و ارزیابی عملکرد آنها از قیمت‌های انتقالی استفاده می‌شود. قیمت گذاری انتقالی می‌تواند بی‌نظمی در تصمیم‌گیری و گره خوردن وظایف را که با فرض سازمانهای متمرکز وجود خواهد داشت را کاهش داده و در نتیجه بر کارایی سرمایه گذاری شرکتها مؤثر باشند. مدیریت می‌تواند با اتخاذ سیاست های مناسب و تفویض اختیار به زیردستان و دادن استقلال به آنها، هدف اصلی شرکت که همان حداکثر کردن سود شرکت و در نهایت حداکثر کردن ثروت سهامداران است را تحقق بخشد .

از بعد عملی اما مسئله مهم در قیمت‌گذاری انتقالی، می‌تواند اهداف مالیاتی باشد. شرکتها برای انتقال سود از طریق معاملات درون گروهی با کنترل قیمت‌گذاری انتقالی که دارای انعطاف‌پذیری بالاتری برای این کار هست، انگیزه بیشتری برای انتقال سود برای اهداف مالیاتی دارند. بحث در این زمینه را اینگونه می‌توان توضیح داد که شرکتهایی هستند که شعبه یا واحد یا شرکتهای مستقلی برای تامین قطعات خود در مناطق دارای مزیت مالیاتی مثل مناطق آزاد تجاری صنعتی تاسیس نموده‌اند. در زمان وجود معافیت مالیاتی برای شرکت، تصمیم در خصوص قیمت کالا یا قطعه مبادله شده از اهمیت دوچندان برخوردار می‌شود. بدین صورت که عطش شرکت برای تعیین قیمت کالا یا قطعه انتقالی به کمترین میزان ممکن و با استفاده از روشهای قیمت‌گذاری انتقالی افزایش می‌یابد. هنگامی که قیمت به کمترین مبلغ تعیین شد بهای تمام شده کالای فروش رفته به کمترین میزان می‌رسد و چون سود تفاوت فروش و بهای تمام شده کالای فروش رفته است لذا سود افزایش یافته و با فرض تلفیق آن با سود کل مجموعه شرکت، سود کلی شرکت افزایش می‌یابد.

پیشینه پژوهش

ترمیدی، فدجاری و آکتیریس^{۱۵} (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی سیاست مالیاتی شرکت: اثرانگیزه تونل زنی، شرایط قرارداد بدهی و قیمت‌گذاری انتقالی پرداختند. طبق نظر آنان قیمت‌گذاری انتقالی یکی از سیاستهای شرکت برای حداقل سازی بار مالیاتی در نظر گرفته شده است. هدف این پژوهش تحلیل نقش قیمت‌گذاری انتقالی در تاثیر انگیزه‌های تونل‌زنی و شرایط قرارداد بدهی بر سیاست مالیاتی شرکت است. شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار اندونزی جامعه آماری این پژوهش را تشکیل داده و نمونه پژوهش شامل ۳۹۸ داده ترکیبی با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند بدست آمده است. با استفاده از نرم افزار استاتا نتایج تجزیه و تحلیل نشان داده است که انگیزه‌های تونل‌زنی در

فعالیت‌های قیمت‌گذاری انتقالی مورد استفاده قرار می‌گیرند در حالی که شرایط قرارداد بدهی و قیمت‌گذاری انتقالی در مدیریت سیاست‌های مالیاتی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

ابایدیلا^{۱۶} (۲۰۲۳) پژوهشی با هدف تعیین تأثیر سودآوری و مالیات بر قیمت‌گذاری انتقالی با توجه به نقش تونل زنی به عنوان یک متغیر تعدیل‌کننده انجام داد. این مطالعه از داده‌های ثانویه استفاده کرده و جامعه آماری شرکت‌های تولیدی فهرست شده در بورس اندونزی در سال‌های ۲۰۱۹-۲۰۲۲ بوده است. انتخاب نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند که منجر به انتخاب ۴۰ نمونه شد. در این پژوهش از تحلیل رگرسیون خطی با نرم افزار SPSS استفاده شد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که تونل زنی به عنوان متغیر میانجی اثر سودآوری و مالیات را بر قیمت‌گذاری انتقالی تعدیل می‌کند.

پوترا و ریزکیلا^{۱۷} (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی اثر انگیزه تونل زنی، دارایی‌های نامشهود و سودآوری بر قیمت‌گذاری انتقالی با توجه به نقش تعدیل‌کننده اجتناب مالیاتی پرداختند انجام گردیده است. جامعه آماری شرکت‌های زیر بخش صنعت غذا و نوشیدنی در بورس سهام اندونزی بوده است. نمونه شامل ۱۰ شرکت در صنعت مواد غذایی و نوشیدنی برای دوره ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰ بوده است. نتایج نشان داد که انگیزه تونل زنی بر قیمت‌گذاری انتقالی تأثیرگذار است. دارایی‌های نامشهود اثری بر قیمت‌گذاری انتقالی ندارند و سودآوری بر قیمت‌گذاری انتقالی اثرگذار است. همچنین اجتناب مالیاتی بر قیمت‌گذاری انتقالی اثرگذار نیست. در ادامه نتایج نشان داد که اجتناب مالیاتی قادر به تعدیل اثر انگیزه‌های تونل زنی، دارایی‌های نامشهود و سودآوری بر قیمت‌گذاری انتقالی نیست.

پوترا و ریزکیلا (۲۰۲۲) اثر مکانیزم پاداش دهی و حاکمیت شرکتی خوب بر قیمت‌گذاری انتقالی با توجه به نقش تعدیل‌گر اجتناب مالیاتی را مورد بررسی قرار دادند. هدف این بررسی جمع‌آوری شواهد تجربی در ارتباط با اثر مکانیزم پاداش دهی و حاکمیت شرکتی خوب بر قیمت‌گذاری انتقالی با توجه به نقش تعدیلگر اجتناب مالیاتی در صنعت مواد غذایی و آشامیدنی است. مورد مطالعه شامل ۱۰ شرکت منتخب و صنعت مواد غذایی و آشامیدنی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار اندونزی می‌باشد. نتایج نشان داد که مکانیزم پاداش دهی، مالکیت نهادی، کمیته حسابرسی و اجتناب مالیاتی اثری بر قیمت‌گذاری انتقالی ندارند در حالیکه وکیل مستقل بر قیمت‌گذاری انتقالی تأثیرگذار است. یافته‌های دیگر تحقیق نشان داد که متغیر اجتناب مالیاتی نمی‌تواند اثر مکانیزم پاداش هیئت مدیره، کمیسیون‌های مستقل و کمیته حسابرسی بر قیمت‌گذاری انتقالی را تعدیل نماید. در حالی که متغیر اجتناب مالیاتی می‌تواند اثر مالکیت نهادی بر قیمت‌گذاری انتقالی را تعدیل نماید.

ساری و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان عوامل تعیین کننده قیمت گذاری انتقالی در شرکت های چند ملیتی در اندونزی با توجه به نقش تعدیل کننده هزینه های مالیاتی پرداخته اند. رویکرد پژوهش استفاده از داده های کمی از نوع پنل دیتا و با استفاده از رگرسیون چند خطی می باشد. این داده ها از ۲۳ شرکت تولیدی چند ملیتی در بورس اوراق بهادار اندونزی طی دوره ۲۰۱۷ تا ۲۰۱۹ به دست آمده است. بر اساس نتایج بدست آمده، تنها متغیر شرایط بدهی بطور با اهمیتی بر عمل قیمت گذاری انتقالی تاثیر مثبت می گذارد. در مقابل متغیرهای دارایی نامشهود و مکانیزم پاداش بر روی قیمت گذاری انتقالی بی اهمیت تشخیص داده شدند. به اضافه اینکه هزینه های مالیات نمی تواند اثر دارایی های نامشهود بر تصمیمات قیمت گذاری انتقالی را کاهش دهد. علاوه بر آن، مکانیزم پاداش ممکن است به طور منفی تصمیمات قیمت گذاری انتقالی را با توجه به نقش هزینه های مالیاتی تضعیف نماید.

ساراسواتی^{۱۸} (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی عوامل تعیین کننده تصمیمات قیمت گذاری انتقالی در شرکتهای معدنی در بورس اندونزی پرداختند. این تحقیق با هدف تحلیل اثر مالیات و انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی با توجه به نقش تعدیل کننده حاکمیت شرکتی خوب انجام گردیده است. دوره تحقیق از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ و تمرکز آن بر داده های شرکت های پذیرفته شده در بورس سهام اندونزی بوده است. نمونه با استفاده از تکنیک نمونه گیری هدفمند تعیین گردیده است. نمونه شامل ۹۰ داده شده مشاهده بوده که توسط تکنیک رگرسیون لجستیک و تحلیل رگرسیون جزئی با کمک نرم افزار spss 20 تجزیه و تحلیل گردیده است. نتایج نشان داد که مالیات دارای اثر مثبت بر تصمیمات قیمت گذاری انتقالی بوده است. از طرفی طبق نتایج بدست آمده، انگیزه تونل زنی اثری بر تصمیمات قیمت گذاری انتقالی نداشته است. این یافته ها نشان داد که حاکمیت شرکتی خوب به عنوان تعدیل گر اثر مالیات بر قیمت گذاری انتقالی را تعدیل می کند لیکن حاکمیت شرکتی به عنوان تعدیلگر اثر انگیزه تونل زنی بر تصمیم قیمت گذاری انتقالی را تعدیل نمی کند.

رونان و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی رابطه اجتناب مالیاتی و شدت قیمت گذاری انتقالی در شرکتهای دارای فهرست عمومی فرانسه در CAC-40 پرداختند. این مطالعه به بررسی تأثیر دارایی های نامشهود، اندازه شرکت، نرخ مالیات مؤثر و اهرم بر شدت قیمت گذاری انتقال می پردازد. نتایج نشان می دهد که اندازه و اهرم شرکت با قیمت گذاری انتقال به صورت مثبت رابطه دارد، در حالی که دارایی های نامشهود و نرخ مالیات مؤثر با شدت قیمت گذاری انتقال به صورت منفی رابطه دارد.

آمیدو و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی رابطه قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیات شرکت های کشور غنا پرداختند. نتایج نشان می دهد که تقریباً همه شرکت های نمونه در طی دوره

مطالعه به نوعی به قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود برای اجتناب مالیات پرداخته اند. شواهدی وجود دارد که نشان می دهد شرکت های چندملیتی غیر مالی سود بیشتری را نسبت به شرکت های مالی دستکاری می کنند در حالی که شرکت های مالی نیز نسبت به بنگاه های غیر مالی قیمت گذاری انتقالی بیشتری انجام می دهند.

نجف زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی رابطه قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیاتی شرکت با تاکید بر نقش هیات مدیره پرداخته است. طبق مبانی نظری، اجتناب مالیاتی تلاش در جهت کاهش مالیاتهای پرداختی است. در واقع اجتناب از مالیات، نوعی استفاده از خلاءهای قانونی در قوانین مالیاتی در جهت کاهش مالیات است. لذا توجه به عواملی همچون مدیریت سود و ویژگی های هیات مدیره در راستای اجتناب از مالیات باید مورد توجه قرار گیرد. بر این اساس هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیاتی شرکت با تاکید بر نقش هیات مدیره در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. این پژوهش از نوع کاربردی و از لحاظ رویکرد انجام پژوهش از نوع نیمه تجربی و از لحاظ روش شناخت از نوع توصیفی- همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و برای دوره زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ بود. تعداد نمونه مورد مطالعه ۱۲۹ شرکت تعیین شد. به منظور تجزیه و تحلیل آزمون فرضیه ها از تحلیل رگرسیون و همبستگی استفاده گردید و در این راستا به منظور محاسبات آماری از نرم افزار EVIEWS استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیاتی شرکت رابطه وجود دارد. از طرف دیگر نیز اندازه هیات مدیره رابطه بین قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیاتی شرکت را تعدیل می کند. اما از طرف دیگر نیز استقلال هیات مدیره رابطه بین قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیاتی شرکت را تعدیل می کند.

عالی زاده و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تاثیر انگیزه و ویژگی هیئت مدیره بر اجتناب مالیاتی شرکت های تولیدی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه های پژوهش نشان می دهد تاثیر توانایی و انگیزه مدیریت، تاثیر مثبت معناداری بر اجتناب مالیاتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. همچنین یافته ها نشان دهنده تاثیر غیرمستقیم اندازه شرکت و اهرم مالی بر اجتناب مالیاتی است.

فخاری و طهماسبی (۱۳۹۷) به بررسی تاثیر اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. این پژوهش با محاسبه اجتناب مالیاتی از طریق تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات و همچنین مدیریت سود تعهدی از طریق مدل کازنیک به بررسی تاثیر

اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود می پردازد. یافته ها نشان میدهد که اجتناب مالیاتی تاثیری مثبت و معناداری بر مدیریت سود شرکتهای بورسی دارد.

عرب مازار و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی رویکرد مالیاتی به قیمت گذاری انتقالی و بررسی آن در ایران پرداختند. در این پژوهش ابتدا قیمت گذاری انتقالی از ابعاد گوناگون تبیین و سپس مسائل مختلف مالیاتی مرتبط با آن در کشور ایران مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان میدهد هر چند در متن صریح قوانین و مقررات مالیاتی ایران، به طور مستقیم به مسئله قیمت گذاری انتقالی اشاره‌ای نشده است اما با استناد به مفاد برخی از بخشنامه‌های مالیاتی و مفاهیم لحاظ شده در آنها، میتوان با اعمال اصل معاملات مستقل، تاحدودی از فرار یا اجتناب مالیاتی ناشی از آن جلوگیری کرد.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است.

فرضیه دوم: داراییهای نامشهود بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است.

فرضیه سوم: سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر تاثیرپذیری یا تاثیرگذاری میان متغیرها را براساس تعیین میزان هماهنگی تغییرات متغیرها تحلیل می کند بنابراین یک پژوهش همبستگی بشمار می رود (سرمد و همکاران، ۱۳۸۶). استفاده از دو روش استدلال قیاسی و استقرایی از ویژگی های بارز پژوهش های علمی است. در یک پژوهش علمی، قیاس و استقرا در کنار هم مورد استفاده قرار می گیرد لذا روش مورد استفاده در این پژوهش نیز قیاسی - استقرایی می باشد.

ابزار گردآوری اطلاعات و داده های پژوهش

اطلاعات مورد نیاز برای انجام پژوهش شامل "مبانی نظری" و نیز "داده های پژوهش" است. با توجه به ماهیت پژوهش حاضر از دو روش میدانی (اسنادکاوی) و کتابخانه ای استفاده گردید. مبانی نظری در کل با روش کتابخانه ای گردآوری می گردد. بدین صورت که با مراجعه به کتابخانه ها و مراکز نگهداری پژوهش ها و از طریق مطالعه رساله ها و پایان نامه های دانشگاهی داخلی و خارجی و همچنین کتب و مقالات به صورت حضوری و مراجعه به سایت های علمی و پژوهشی جمع آوری می گردد. این روش برای انجام مطالعات مقدماتی مربوط به پیشینه و تدوین چارچوب نظری پژوهش بکار می رود.

برای جمع آوری داده‌های مربوط به فرضیات پژوهش از روش میدانی استفاده گردید. روش گردآوری داده‌های پژوهش جستجو در اطلاعات مالی شرکتهاست که به آن اسنادکاوی نیز گفته می‌شود. به عبارتی در بخش آزمون فرضیه‌ها از روش اسنادکاوی صورتهای مالی استفاده گردید. جهت گردآوری داده‌های پژوهش ابتدا فهرست شرکت‌ها تا سال ۱۴۰۱ از بورس اوراق بهادار اخذ گردید. سپس مجموعه صورتهای مالی حسابرسی شده شرکتهای پذیرفته شده در بورس طی سال های ۱۳۹۴-۱۴۰۱ از سازمان بورس اوراق بهادار یا از طریق نرم افزارهای نگهداری داده‌های مالی مثل ره‌آورد نوین در قالب خروجی نرم افزار اکسل اخذ و نسبت به جمع آوری اطلاعات مختلف مورد نیاز از آنها اقدام گردید.

روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از گردآوری داده‌های مربوط به متغیرها، با کمک نرم افزار اکسل مرتب‌سازی و آماده‌سازی اولیه داده‌ها انجام گردید. در ادامه، داده‌ها با کمک نرم افزار ای‌وی‌بوز ۱۰ و استاتا ۱۴ بررسی، تحلیل و سپس با کمک آزمون فرض آماری نسبت به آزمون فرضیه‌ها اقدام گردید و در نهایت پس از آزمون همه فرضیه‌ها یک نتیجه‌گیری کلی بدست آمد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری شامل تمامی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. به علت گستردگی حجم جامعه‌ی آماری و دشواری‌های خاص حاصل از آن و همچنین وجود برخی ناهماهنگی‌ها میان اعضای جامعه در ارتباط با داده‌های موردنیاز پژوهش، شرایط زیر برای انتخاب نمونه‌ی آماری قرار داده شده و نمونه‌ی آماری پژوهش به روش حذف نظام‌مند انتخاب شد:

نمونه آماری این تحقیق، کلیه شرکت‌هایی هستند که قبل از سال ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده تا پایان سال ۱۴۰۰ (ابتدای ۱۴۰۱) حضور داشته و از ویژگیهای زیر، به طور هم‌زمان برخوردار باشند:

الف) از آنجا که قیمت‌گذاری انتقالی با فرض خرید محصول از شرکتهای عضو گروه موضوعیت می‌یابد لذا در بین شرکتهای تولیدی، شرکتهایی که صورتهای مالی تلفیقی تهیه می‌نمایند کاندید انتخاب نمونه انتخاب می‌باشند. برخی از اطلاعات مربوط به شرکتهای تلفیق شونده از جمله معاملات با اشخاص وابسته در صورتهای مالی تلفیق کننده موجود می‌باشد و لذا از طریق یادداشتهای توضیحی اطلاعات مربوط به معاملات گروه در یادداشتهایی مانند یادداشت اشخاص وابسته قابل دسترس خواهد بود.

ب) به دلیل ماهیت و طبقه‌بندی متفاوت اقلام صورتهای مالی شرکتهای سرمایه‌گذاری و واسطه

گری مالی در مقایسه با شرکت‌های تولیدی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه، بانک‌ها و مؤسسات تأمین مالی در این پژوهش مورد بررسی قرار نمی‌گیرند.

(ج) به دلیل لزوم محاسبه متغیرهای تحقیق و انجام آزمون فرضیه‌ها در مورد هر شرکت، اطلاعات موردنیاز در ارتباط با شرکت‌ها در دسترس باشد (عدم دسترسی به علت بازه زمانی).

(د) شرکت‌های عضو نمونه تولیدی باشند.

(ه) پایان سال مالی شرکت مربوطه ۲۹ اسفند هر سال باشد.

با مراجعه به فهرست شرکت‌ها در بورس و در نظر گرفتن این نکته که در صنایعی مثل صنعت خودرو قطعات از زیر مجموعه تأمین می‌گردد و بر روی آنها قیمت‌گذاری انتقالی رخ می‌دهد لذا با در نظر گرفتن این شرایط، نمونه پژوهش شامل ۸۴ شرکت تولیدی بوده که حائز شرایط انتخاب می‌باشند.

مدل رگرسیونی و متغیرهای پژوهش

مدل پژوهش، مدل تعدیل یافته حاصل از پژوهش ترمیدی، فدجاری و آکتریس (۲۰۲۳) گرفته شده که به شرح زیر برای آزمون فرضیه پژوهش بکار رفته است:

transfer pricing_{i,t}

$$= \alpha + \beta_1 \text{tunneling}_{i,t} + \beta_2 \text{intangible}_{i,t} + \beta_3 \text{profitability}_{i,t} + \beta_4 \text{size}_{i,t} + \beta_5 \text{lev}_{i,t} + \beta_6 \text{MTB}_{i,t} + \varepsilon$$

متغیر وابسته: قیمت گذاری انتقالی: transfer pricing

قیمت گذاری انتقالی در پژوهش حاضر با استفاده از معاملات اشخاص وابسته موجود در یادداشت اشخاص وابسته صورتهای مالی بر اساس شاخص پیشنهادی گینتینگ و همکاران (۲۰۲۰) به صورت زیر اندازه گیری می شود:

$$\text{RPT} = \frac{\text{Receivable from Related Party Transactions}}{\text{Total Company Receivables}} \times 100$$

RPT: Related Party Transactions: نسبت دریافتنی‌های حاصل از معاملات اشخاص وابسته که از طریق تقسیم دریافتنی‌های حاصل از معاملات با اشخاص وابسته بر کل دریافتنی‌های شرکت بدست می‌آید. این متغیر از بخش یادداشت اشخاص وابسته بدست می‌آید.

Receivable from Related Party Transactions: دریافتنی‌های حاصل از معاملات با اشخاص

وابسته

Total Company Receivables: کل دریافتنی‌های شرکت

متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقلی که اثر آنها بطور جداگانه بر متغیر وابسته قیمت گذاری انتقالی آزمون می گردد عبارتند از:

- متغیر مستقل: انگیزه تونل زنی tunneling
- متغیر مستقل: داراییهای نامشهود intangible
- متغیر مستقل: سودآوری profitability

متغیر مستقل: انگیزه تونل زنی tunneling

انگیزه تونل زنی را می توان رفتاری در عمل انتقال دارایی ها و سود حاصل از شرکت توسط سهامداران اکثریت دانست که بیشتر برای رفع نیازهای خود استفاده می شود، اما به هزینه و ضرر اقلیت سهامداران انجام می گیرد (سوربارینی و همکاران^{۲۱}، ۲۰۲۰). طبق شاخص پوترا و ریزکیلا (۲۰۲۲) انگیزه تونل زنی به صورت زیر اندازه گیری می شود:

$$TI = \frac{\text{Receivable from Related Parties}}{\text{Total Assets}}$$

TI: Tunneling Incentives: نسبت دریافتنی های حاصل از معاملات اشخاص وابسته به کل دارایی ها

Receivable from Related Parties: دریافتنی های حاصل از معاملات با اشخاص وابسته

Total Assets: کل دارایی های شرکت

متغیر مستقل: داراییهای نامشهود intangible

تحقیق انجام شده توسط ونی و کارولین^{۲۲} (۲۰۲۰) بیان می کند که دارایی نامشهود تأثیر مثبتی بر قیمت گذاری انتقالی دارد. به این معنی که هر چه دارایی های نامشهود بزرگتر باشد، تمایل شرکت به قیمت گذاری انتقالی بیشتر می شود.

اندازه گیری متغیر دارایی نامشهود: با توجه به پژوهش ونی و کارولین (۲۰۲۰) در این پژوهش نحوه اندازه گیری متغیر دارایی نامشهود، مبلغ دارایی نامشهود به کل دارایی ها می باشد.

متغیر مستقل: سودآوری profitability

روشهای تعیین قیمت های انتقالی متاثر از میزان سودآوری شرکت و اثر قیمت انتقالی بر سود شرکت است. هنگامی که شرکت اصلی یا مادر، تصمیم به افزایش سود خود دارد قیمت انتقالی را با توجه به

قدرت اثرگذاری خود بر شرکت فرعی رقم کمی تعیین می‌کند. همانطور پوترا و ریزکیلا (۲۰۲۲) نیز عنوان می‌کنند سودآوری شاخصی از توافقات عملکردی است که توسط مدیریت برای مدیریت دارایی‌های شرکت انجام می‌شود به عبارتی ساده سودآوری را می‌توان به عنوان توانایی یک شرکت برای کسب سود در یک دوره زمانی معین تعبیر کرد (جنیدی و جونبارتی^{۲۳}، ۲۰۲۰). میزان سودآوری هرچه بیشتر در شرکت، می‌تواند عملکرد شرکت و توانایی کسب سود بیشتر را توجیه نموده و بهبود ببخشد. قیمت گذاری انتقالی می‌تواند تحت تاثیر سودآوری شرکت تغییر نماید. برای اندازه‌گیری سودآوری در این پژوهش از شاخص سودآوری طبق پژوهش جنیدی و جونبارتی (۲۰۲۰) استفاده گردیده است که عبارتست از تقسیم سود خالص (پس از کسر مالیات) به کل داراییها.

متغیرهای کنترلی

به تبعیت از پژوهش‌های داخلی از جمله سجادی (۱۴۰۲)، واثق‌آباد شاپوری، ناظمی و نمازی (۱۴۰۰) و سجادی و پورحیدری (۱۳۹۶) متغیرهای کنترلی زیر در مدل استفاده گردیده است:

Size: اندازه شرکت: جهت محاسبه اندازه شرکت از لگاریتم طبیعی کل داراییها استفاده گردید.

Lev: اهرم مالی: اهرم مالی شرکت از تقسیم کل بدهیها به جمع کل داراییها به دست می‌آید.

MTB: ارزش بازار به ارزش دفتری: از نسبت ارزش بازار شرکت به ارزش دفتری حقوق صاحبان

سهام به دست می‌آید.

یافته ها

اولین مرحله در تحلیل داده‌ها بیان ویژگی‌های کلی داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش از لحاظ میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین است که در جدول شماره ۱ ارائه گردیده است.

جدول ۱: آماره‌های توصیفی

نام متغیر	علامت اختصاری	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
قیمت گذاری انتقالی	transfer pricing	۰/۴۱۱۴	۰/۱۳۷	۰/۱۴۴	۰/۸۷
انگیزه تونل زنی	Tunneling	۰/۰۱۳	۰/۰۴۳	۰/۰۰۹	۰/۶۳۶
دارایی‌های نامشهود	Intangible	۰/۲۱۳	۰/۳۱۲	۰/۰۴۱	۰/۴۲۰
سودآوری	profitability	۰/۲۴۳	۰/۲۱۲	-۰/۰۲۵	۰/۸۲۰
اندازه شرکت	Size	۱۳/۱۸۶	۱/۳۰۹	۱۰/۱۵۸	۲۶/۹۱۳
اهرم مالی	Lev	۰/۲۷۱	۰/۱۸۹	۰/۲۵۱	۰/۵۳۵

۵/۳۵۹	۱/۵۶۲	۱/۰۰۶۶	۱/۰۶۹	MTB	ارزش بازار به ارزش دفتری
-------	-------	--------	-------	-----	--------------------------

ماخذ: یافته‌های پژوهش

تعیین روش تخمین مناسب برای مدل پژوهش

داده‌های تحقیق حاضر از نوع تابلویی است که روش تخمین این نوع داده‌ها متفاوت از زمانی است که داده‌ها از نوع سری زمانی یا مقطعی است. طبق قضیه حد مرکزی برای هر جامعه آماری، هر چه اندازه نمونه تصادفی افزایش یابد توزیع نمونه به سمت توزیع نرمال نزدیک می‌شود. لذا چنانچه تعداد مشاهدات در نمونه مورد بررسی به میزان کافی زیاد باشد توزیع داده‌ها به نرمال نزدیک می‌شود و حتی اگر جامعه نرمال نباشد می‌توان از آزمونهای پارامتریک استفاده کرد (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۵؛ افلاطونی، ۱۳۹۵ و آذر و مومنی، ۱۳۸۷). با این توصیف در بررسی فرضیه‌ها با استفاده از داده‌های پژوهش باید متناسب با آن، روش تخمین مشخص گردد. جهت انتخاب روش تخمین مناسب به ترتیب آزمون‌های F لیمر^{۲۴} و آزمون هاسمن در این مورد استفاده می‌گردد.

آزمون‌های تشخیصی مدل

قبل از تخمین مدل لازم است روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص گردد. برای تشخیص ساختار مناسب در این مرحله، از آزمون F لیمر (چاو) استفاده می‌گردد. از آزمون F لیمر برای تشخیص الگو میان ساختار تلفیقی و تابلویی استفاده می‌شود (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۵). ابتدا با کمک آزمون F لیمر همانطور که در جدول شماره ۲ نشان داده شده در بررسی مدل مربوط به آزمون فرضیه‌ها مشاهده گردید که سطح معنی‌داری F لیمر برای تخمین کمتر از ۵٪ بوده لذا برای تخمین مدل از روش تابلویی (panel) استفاده می‌گردد.

جدول ۲: نتایج حاصل از آزمون F لیمر

مدل	آزمون	آماره	سطح معنی‌داری	نتیجه
فرضیه اول	F لیمر	۳/۶۵۰	۰/۰۰۰	تایید روش تابلویی
فرضیه دوم	F لیمر	۱/۳۶۰	۰/۰۰۳	تایید روش تلفیقی
فرضیه سوم	F لیمر	۱/۳۳۰	۰/۰۰۸	تایید روش تلفیقی

ماخذ: نتایج پژوهش

با توجه به نتایج مشخص گردید که روش مناسب برای آزمون فرضیه‌ها روش تابلویی تایید خواهد بود. روش تابلویی خود با استفاده از دو مدل "اثرات تصادفی" و "اثرات ثابت" می‌تواند انجام گیرد. برای تعیین اینکه از کدام مدل استفاده شود از آزمون هاسمن استفاده گردیده است. همانطور که در جدول

شماره ۳ نشان داده شده در بررسی مدل مربوط به فرضیه‌ها سطح معنی‌داری آزمون هاسمن کمتر از ۵٪ می‌باشد در نتیجه از مدل اثرات ثابت برای تخمین مدل استفاده شده است.

جدول شماره ۳: نتایج حاصل از آزمون هاسمن

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره	آزمون	مدل
تایید روش اثرات ثابت	۰/۰۰۱۰	۳۴/۴۸	هاسمن	فرضیه اول
تایید روش اثرات ثابت	۰/۰۰۱۵	۳۶/۵۱	هاسمن	فرضیه دوم
تایید روش اثرات ثابت	۰/۰۰۳۵	۳۳/۹۲	هاسمن	فرضیه سوم

ماخذ: نتایج پژوهش

آزمون ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی

ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی باعث بی‌اعتباری نتایج تحقیق می‌گردد. جدول شماره ۴ با استفاده از نرم افزار استاتا ۱۴ (Stata 14) نتایج آزمون وجود ناهمسانی واریانس با کمک مدل حداکثر راستنمایی (که به آزمون والد تعدیل یافته معروف است) را نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که در مدل، فرض ناهمسانی واریانس رد نمی‌شود.

جدول ۴: نتایج حاصل از آزمون ناهمسانی واریانس

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره	آزمون	مدل
تایید ناهمسانی واریانس	۰/۰۰۰۰	۲۰۰۸۸/۹۸	LR	فرضیه اول
تایید ناهمسانی واریانس	۰/۰۰۰۰	۱۸۵۶۷/۲۴	LR	فرضیه دوم
تایید ناهمسانی واریانس	۰/۰۰۰۰	۳۶۴۳۴/۱۷	LR	فرضیه سوم

ماخذ: نتایج پژوهش

همچنین با کمک استفاده از آزمون وولدریج نسبت به ارزیابی خود همبستگی مرتبه اول اقدام گردید. همانگونه که در جدول شماره ۵ آمده است نتایج نشان می‌دهد که مدل پژوهش دارای خودهمبستگی مرتبه اول بوده لذا جهت تخمین مناسب مدل باید متغیر خودهمبستگی مرتبه اول با عنوان AR(1) در مدل تحقیق وارد گردد.

جدول ۵: نتایج حاصل از آزمون وولدریج خودهمبستگی مرتبه اول

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره	آزمون	مدل
تایید خودهمبستگی	۰/۰۰۰۰	۲۵/۰۳۹	وولدریج	فرضیه اول

فرضیه دوم	وولدریج	۴/۸۷۵	۰/۰۳۱	تایید خودهمبستگی
فرضیه سوم	وولدریج	۰/۷۰۱	۰/۰۴۰	تایید خودهمبستگی

ماخذ: نتایج پژوهش

بررسی فرضیه های پژوهش

پس از انتخاب مدل تخمین مناسب، به تحلیل نتایج حاصل از خروجی ها (با کمک نرم افزار ای وی یوز ۱۰)، اقدام گردید. در این مرحله از پژوهش اقدام به تشخیص رابطه موجود بین متغیرها طبق مدل پژوهش گردید که نتایج بر اساس خروجی نرم افزار ای وی یوز ۱۰ در جدول شماره ۶ آمده است.

جدول شماره ۶: نتایج حاصل از برآورد مدل فرضیه های پژوهش

transfer pricing _{i,t}				
= $\alpha + \beta_1 \text{tunneling}_{i,t} + \beta_2 \text{intangible}_{i,t} + \beta_3 \text{profitability}_{i,t} + \beta_4 \text{size}_{i,t} + \beta_5 \text{lev}_{i,t} + \beta_6 \text{MTB}_{i,t} + \varepsilon$				
متغیر وابسته: قیمت گذاری انتقالی			علامت اختصاری	متغیر
ضریب متغیر	آماره t	سطح معنی داری	متغیرها	
۰/۰۱۲	۲/۲۱۱	۰/۰۲۷	Tunneling	انگیزه تونل زنی
۰/۰۲۶	-۲/۵۴۸	۰/۰۲۱	Intangible	دارایی های نامشهود
-۰/۰۸۳	-۴/۹۹۶	۰/۰۰۰	profitability	سودآوری
-۳/۲۴۰	-۰/۰۳۶	۰/۰۰۱	Size	اندازه شرکت
-۰/۰۰۱	-۰/۶۹۹	۰/۰۴۴	Lev	اهرم مالی
-۰/۰۱۳	۱/۱۴۷-	۰/۰۲۵۱	MTB	ارزش بازار به ارزش دفتری
۰/۰۰۲	۰/۴۲۶	۰/۰۳۶	AR(1)	متغیر خودتوضیحی
۰/۶۳۴			Adjusted-R2	ضریب تعیین تعدیل شده
۱/۹۳۶			Durbin-Watson	آماره دوربین-واتسون
۱۱/۲۸۰			F-Statistic	آماره F
۰/۰۰۰			Prob (F-Statistic)	سطح معنی داری آماره F

ماخذ: نتایج پژوهش

با توجه به نتایج جدول شماره ۶ با مشاهده مقدار F کلی رگرسیون برابر با ۱۱/۲۸۰ و همچنین سطح معنی دار بودن ضریب کلی رگرسیون (۰/۰۰۰) می توان ادعا کرد که در مجموع مدل پژوهش از معناداری بالایی برخوردار است. از طرفی با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده ۶۳ درصد، برای متغیر وابسته قیمت گذاری انتقالی می توان ادعا کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش ۶۳ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می دهند. همچنین مقدار دوربین واتسون ۱/۹۳۶ در فاصله منطقی ۱٫۵ تا ۲٫۵ قرار دارد که نشان دهنده عدم همبستگی مقادیر متغیرهای مستقل با اجزای خطا می باشد.

بررسی فرضیه اول: انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است.

فرضیه اول پژوهش به بررسی تاثیر انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی می پردازد. با توجه به اینکه سطح معنی داری برای متغیر انگیزه تونل زنی مقدار ۰/۰۲۷ بدست آمده است نشان دهنده رابطه معنی دار این متغیر با متغیر وابسته بوده و لذا این فرضیه که انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است تایید می گردد. این موضوع با مبانی نظری پژوهش همخوانی دارد و آن را تایید می کند.

بررسی فرضیه دوم: داراییهای نامشهود بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است.

این فرضیه به بررسی تاثیر داراییهای نامشهود بر قیمت گذاری انتقالی می پردازد. با توجه به اینکه سطح معنی داری برای متغیر داراییهای نامشهود مقدار ۰/۰۲۱ بدست آمده است نشان دهنده رابطه معنی دار این متغیر با متغیر وابسته بوده و لذا این فرضیه که داراییهای نامشهود بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است تایید می گردد. این موضوع با مبانی نظری پژوهش همخوانی دارد و آن را تایید می کند.

بررسی فرضیه سوم: سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است.

فرضیه پایانی از بین این سه فرضیه به بررسی تاثیر سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی می پردازد. با توجه به اینکه سطح معنی داری برای متغیر سودآوری مقدار ۰/۰۰۰ بدست آمده است نشان دهنده رابطه معنی دار این متغیر با متغیر وابسته بوده و لذا این فرضیه که سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است تایید می گردد. این موضوع نیز با مبانی نظری پژوهش همخوانی دارد و آن را تایید می کند.

بحث، نتیجه گیری و پیشنهادات

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر انگیزه تونل زنی، دارایی های نامشهود و سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی انجام گرفته است. در راستای پیشبرد هدف پژوهش، بیان مساله اساسی، اهمیت و ضرورت انجام پژوهش و پیشینه پژوهش بیان گردید. سپس فرضیه پژوهش صورت بندی و درباره روش پژوهش،

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری مطالبی بیان شده و در مورد چگونگی انتخاب جامعه آماری توضیح مختصری داده شد.

در ادامه ضمن توضیحاتی در خصوص مدل و متغیرهای پژوهش نحوه اندازه‌گیری آنها بیان و داده‌های مربوط به متغیرها از لحاظ شاخص‌هایی مانند میانگین، بیشترین و کمترین مقدار بررسی گردید. از آنجا که داده‌های پژوهش از نوع داده‌های ترکیبی (سال و شرکت) است لذا در ادامه به انتخاب روش مناسب جهت تخمین داده‌ها پرداخته شد. پس از انتخاب مدل، مدل از لحاظ ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی مورد بررسی قرار گرفت و نیز مدل مناسب انتخاب گردید. در مرحله آزمون فرضیه، نتایج آن ارائه گردید. در اینجا به عنوان بخش پایانی نتایج آماری ارائه شده مورد بحث و نتیجه‌گیری قرار می‌گیرد سپس در انتها به پیشنهادات و محدودیت‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

با توجه به نتایج به دست آمده این فرضیه که "انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است"، پذیرفته می‌شود. همانطور که پیش از این اشاره شد در خصوص انگیزه تونل زنی نتایج پژوهش - های صورت گرفته ضد و نقیض است. به عنوان نمونه در تحقیق انجام گرفته در رابطه با اثر انگیزه‌های تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی توسط رات ناساری و همکاران (۲۰۲۱) نتایج نشان داد که انگیزه‌های تونل زنی اثر مثبتی بر قیمت گذاری انتقالی دارد. این بدان معنی است که بدلیل قیمت گذاری انتقالی شرکتها می‌توانند به نفع سهامداران کنترل‌کننده منافع سهامداران کنترل شونده را از طریق معاملات متعدد تحت تاثیر قرار دهند. در پژوهش ساراسواتی و سوجانا (۲۰۱۷) نیز نتایج نشان داد که انگیزه تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی تاثیر می‌گذارد. همچنین در پژوهش ابایدیلا (۲۰۲۳) اثر تعدیل‌کننده تونل زنی بر قیمت گذاری انتقالی تایید گردید. در محیط اقتصادی ایران نیز نتیجه بررسی حاضر با نتیجه پژوهش ابایدیلا (۲۰۲۳)، رات ناساری و همکاران (۲۰۲۱) و ساراسواتی و سوجانا (۲۰۱۷) همسو بوده و آن را تایید می‌کند. همچنین این نتیجه با یافته‌های پژوهش ساراسواتی (۲۰۲۱) همسو نبوده و آن را تایید نمی‌کند.

طبق آنچه در بخش توسعه فرضیه نیز اشاره گردید قیمت گذاری انتقالی با انگیزه‌های تونل‌سازی به دلیل مشکلات نمایندگی بین سهامداران اکثریت و سهامداران اقلیت انجام می‌شود. این به دلیل منافع و اهداف متفاوت هر یک از طرفین است. معاملات قیمت گذاری انتقالی از طریق انگیزه تونل‌سازی، به عنوان مثال، خرید موجودی کالا از شرکت مادر با قیمتی است که بسیار بالاتر از قیمت منصفانه است. خرید کالا برای شرکت فرعی، مواد اولیه محسوب می‌شود و این خرید گران قیمت مواد اولیه نیز تأثیر زیادی بر سود کسب شده توسط شرکت فرعی خواهد داشت. این برای شرکت مادر سودمند است، اما

سهامداران اقلیت به وضوح از این رویه آسیب دیده اند زیرا سود سهامی که دریافت می کنند کمتر خواهد بود. برخی موارد شرکت فرعی را زیان ده می کند در نتیجه به دلیل زیان، تقسیم سودی وجود نخواهد داشت (رفژیا و همکاران، ۲۰۱۷). این نشان می دهد که شرکت هایی با مقدار بالای تونل سازی تمایل به انجام قیمت گذاری انتقالی دارند، البته با منافع سهامداران اکثریتی که کنترل زیادی بر شرکت دارند (اندایانی و سولستیواواتی، ۲۰۲۰ مینتورگو و ژادانگ، ۲۰۱۹). شرکت های دارای مالکیت متمرکز تمایل دارند از طریق قیمت گذاری انتقالی تونل بزنند. زمانی که سهامداران قدرت کنترل زیادی در یک شرکت دارند، عملیات شرکت تمایل دارد که دارایی ها و سود شرکت را از طریق قیمت گذاری انتقالی به اشخاص وابسته شرکت منتقل کند. معاملات اشخاص وابسته شرکت با تعیین قیمت های ناعادلانه به نفع سهامداران کنترل کننده به جای توزیع سود سهام بین سهامداران اقلیت، دارایی ها و سود شرکت را از شرکت خارج می کند (جفری و موستیگاسری، ۲۰۱۸؛ ساراسواتی و سوجانا، ۲۰۱۷؛ سوجانا و همکاران، ۲۰۲۲؛ تارمیدی و نویتاساری، ۲۰۲۲).

در ادامه بررسی فرضیه ها نتایج تحلیل داده نشان داد که فرضیه تاثیر دارایی های نامشهود بر قیمت گذاری انتقالی نیز تایید می گردد. طبق استانداردهای حسابداری هنگامی که یک شرکت بر شرکت یا شرکت های دیگر کنترل دارد و احتمال می رود این کنترل دائمی باشد، تهیه صورتهای مالی تلفیقی ضرورت می یابد. شرکت اول اصطلاحاً اصلی و شرکتهای دوم اصطلاحاً فرعی و مجموعه آنها اصطلاحاً گروه شرکتهای نامیده می شود. کنترل شرکت اصلی بر شرکتهای فرعی عموماً از طریق مالکیت بر بیش از ۵۰ درصد سهام شرکتهای فرعی بدست می آید. از دیدگاه حسابداری، تهیه صورتهای مالی تلفیقی برای گروه شرکت ها به این دلیل ضرورت دارد که شرکتهای عضو گروه علی رغم داشتن شخصیت های حقوقی مجزا در حکم یک واحد انتفاعی یگانه محسوب و معاملات و مبادلات بین آنها مشابه انتقالات داخلی بین قسمتهای مختلف یک شرکت تلقی می شود. دارایی های نامشهود به دارایی های معنوی متعلق به یک شرکت اطلاق می شود که یکی از آنها اختراعات، مجوزها و سرقفلی است (کافوروس و همکاران، ۲۰۲۱). حق اختراع، اکتشافات علمی و غیره دارایی نامشهودی اند که بدلیل منحصر به فرد بودن می توان آن را به لحاظ رقم آزادانه اندازه گیری کرد و به ارزش خالص دارایی اضافه کرد تا ارزش تجاری به دست آید. تعبیر این موضوع آن است که دارایی شرکتهای فرعی به نسبت سهم شرکت اصلی در فرآیند تلفیق با یکدیگر جمع می شوند. بخشی از این دارایی ها دارایی های نامشهود شرکتهای فرعی است که در خصوص اندازه گیری بهای آنها جهت درج در صورتهای مالی "شرکت اصلی" تصمیم گیرنده است. شرکت اصلی می تواند در راستای افزایش ارزش دارایی های تلفیقی رقم اینگونه دارایی ها را بدلبخواه تعیین و ثبت

نماید. نتایج بررسی فرضیه فوق نیز تایید کننده این موضوع می باشد. این نتایج همسو با نتایج تحقیق فیرومانسیاه و یونیدار (۲۰۲۰) و فدهیلا (۲۰۱۸) بوده اما نتایج انج و همکاران (۲۰۱۸) و خاساناح و ساریارینی (۲۰۲۰) و آنیسیاه^{۲۵} (۲۰۱۸) را تایید نمی نماید.

نتایج فرضیه پایانی پژوهش نیز نشان داد که سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است. طبق مبانی نظری روشهایی از جمله بهای تمام شده بعلاوه درصدی بابت سود^{۲۶}، روش قیمت بازار، روش چانه زنی و توافقی، روش بهای تمام شده کامل و روش بهای تمام شده متغیر، را می توان به عنوان روشهای قیمت گذاری انتقالی در نظر گرفت (آکوا^{۲۷}، ۲۰۱۷). یکی از موضوعات بحث برانگیز در ارزش گذاری کالاهای انتقالی بین شرکت های عضو گروه، مسئله رعایت یکسان حقوق سهامداران هر یک از شرکت های عضو گروه به ویژه سهامداران اقلیت در شرکت های فرعی است. شرکت اصلی می تواند با تعیین قیمت پایین برای کالاهایی که یکی از شرکت های فرعی تولید و به شرکت اصلی یا شرکت های دیگر عضو گروه می فروشد حقوق سهامداران اقلیت شرکت فرعی فروشنده را به نفع حقوق سهامداران شرکت خریدار تضییع کند. علاوه بر این، تضییع حقوق سهامداران اقلیت شرکت فرعی می تواند از طریق تعیین قیمت های مصنوعی بالا برای خریدهای آن شرکت از شرکتهای دیگر عضو گروه به دلیل کاهش سود شرکت خریدار، نیز صورت گیرد (عالی و، ۱۳۸۹). از آنجا که نتایج این فرضیه نشان داد که سودآوری بر قیمت گذاری انتقالی اثرگذار است لذا این نتیجه با نتایج پژوهش کهیادی و نویاری (۲۰۱۸) و پوترا و ریزکیلا (۲۰۲۲) هماهنگ می باشد.

به عنوان پیشنهاد می توان عنوان داشت که از آنجا که در سازمانهای غیرمتمرکز بیشتر عملیات تامین قطعات در اختیار واحدهای فرعی است در سیستم کنترل مدیریت برای هماهنگ کردن اقدامات واحدهای فرعی و ارزیابی عملکرد آنها از قیمت های انتقالی باید استفاده شود. مدیریت شرکت اصلی با کمک قیمت گذاری انتقالی می تواند بی نظمی در تصمیم گیری و گر خوردها و وظایف را که با فرض سازمانهای متمرکز وجود خواهد داشت را کاهش داده و در نتیجه بر کارایی سرمایه گذاری شرکتهای مؤثر باشند. مدیریت می تواند با اتخاذ سیاست های مناسب و تفویض اختیار به زیردستان و دادن استقلال به آنها، هدف اصلی شرکت که همان حداکثر کردن سود شرکت و در نهایت حداکثر کردن ثروت سهامداران است را تحقق بخشد. لذا پیشنهاد اولیه، واگذاری هرچه بیشتر تصمیمات به مدیران واحدهای فرعی و تمرکززدایی است.

آنچه اما این پژوهش به عنوان نتیجه آن را تایید نمود ضرر سهامداران اقلیت در زمان تعیین قیمت های انتقالی و آثار مختلف قیمت گذاری بر سهامداران خرد است. لذا به سازمان بورس و اوراق بهادار پیشنهاد

می گردد جهت جلوگیری از ضایع شدن حقوق سهامداران اقلیت با همکاری نهادهای دیگر بر امر قیمت گذاری کالاهای انتقالی نفوذ موثر نمایند.

از سویی حسابرسان در بررسی بهای تمام شده دقت بیشتری نمایند تا کلیه دستورالعملها را بررسی و قیمت گذاری سلیقه ای را به عنوان موضوع مهم جهت تصمیم گیری صحیح از طریق گزارش حسابرسی به اطلاع ذینفعان برسانند تا هم سودآوری و هم ارزشگذاری دارایی های نامشهود در روال عینی و منطقی انجام گیرد.

همچنین می توان به شرکتهای پیشنهاد نمود که با انتخاب مدیران توانمند از طریق تجزیه و تحلیل عملکرد آنها در اجرای مسئولیتهای گذشته با کمک بهره گیری از نتایج تحقیق حاضر امکان استفاده بهتر از منابع شرکت را فراهم نمایند تا از این طریق ثروت سهامداران شان را افزایش دهند.

همانطور که می دانیم شورای رقابت و سازمان حمایت از حقوق مصرف کنندگان و نیز سازمانها و نهادهای دیگر در تعیین قیمت مصرف کننده ابزارهای مناسبی در اختیار دارند. مسلم است که در نبود نظارت بهای تمام شده محصول اصلی که خود از بهای قطعات تولیدی مختلف که از بخشهای تولیدی به محصول اصلی اضافه می شود تشکیل می شود می تواند رقمی غیر منطقی و به ضرر سود سهامداران اقلیت باشد. پیشنهاد می شود در خصوص قیمت گذاری انتقالی نظارت مناسب را اعمال نمایند.

به عنوان پیشنهاد دیگر، از آنجا که در زمان وجود معافیت مالیاتی برای شرکت، تصمیم در خصوص قیمت کالا یا قطعه مبادله شده از اهمیت دوچندان برخوردار می شود. بدین صورت که عطش شرکت برای تعیین قیمت کالا یا قطعه انتقالی به کمترین میزان ممکن و با استفاده از روشهای قیمت گذاری انتقالی افزایش می یابد. هنگامی که قیمت به کمترین مبلغ تعیین شد بهای تمام شده کالای فروخته شده به کمترین میزان می رسد و چون سود تفاوت فروش و بهای تمام شده کالای فروخته شده است لذا سود افزایش یافته و با فرض تلفیق آن با سود کل مجموعه شرکت سود شرکت افزایش می یابد. لذا با توجه به اینکه ماخذ مالیات بر درآمد شرکتهای حقوقی سود خالص قبل از مالیات آنهاست لذا چنانچه شرکت در محدوده مناطقی غیر از مناطق آزاد تجاری صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی و مناطق کمتر توسعه یافته مستقر گردیده باشد تاثیری بر کاهش مبلغ مالیات شرکت نخواهد داشت. لیکن مناطق آزاد تجاری صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی، از جمله مهمترین استثنائات تجاری ایران محسوب می شوند. استثنائات تجاری، هر یک به نحوی از اعمال کامل قوانین تجاری کشور مستثنی هستند و شرکتهای مستقر در آنها تابع معافیت های مالیاتی مقرر در قانون می باشند. شرکتهای تولیدی جهت برخورداری از این معافیت ها اقدام به تولید محصولات یا قطعات مونتاژی محصول اصلی خود در این مناطق می کنند. علل اصلی ایجاد

معافیت از اعمال قوانین و مقررات تجاری کشور در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، افزایش سرمایه گذاری و رونق تولید و صادرات است. تاسیس شرکتها در این مناطق کمک موثری به کاهش بهای تمام شده و رونق اقتصادی این مناطق می کند.

آشنایی سهامداران با موضوعاتی مثل آنچه در ادامه می آید نیز بهتر می تواند در تصمیم گیری به آنها کمک کند.

طبق ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم (مشابه شهرک‌های صنعتی)، واحدهای تولیدی و معدنی مستقر در مناطق ویژه اقتصادی یا شهرک های صنعتی به استثنای واحدهای تولیدی و معدنی مستقر در مناطق ویژه اقتصادی یا شهرک های صنعتی مستقر در شعاع یکصد و بیست کیلومتری مرکز استان تهران مشمول نرخ صفر مالیاتی موضوع این ماده می باشند و دوره برخورداری محاسبه مالیات با نرخ صفر برای واحدهای مذکور به مدت هفت سال و در صورت استقرار شهرک های صنعتی یا مناطق ویژه اقتصادی در مناطق کمتر توسعه یافته به مدت سیزده سال خواهد بود.

طبق ماده ۸ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی، مبادلات بازرگانی مناطق با خارج از کشور و یا با سایر مناطق ویژه اقتصادی و مناطق آزاد تجاری و صنعتی پس از ثبت در گمرک از حقوق گمرکی، سود بازرگانی و کلیه عوارض ورود و صدور تحت هر عنوان معاف بوده و مشمول محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های مقررات واردات و صادرات به استثنای محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های قانونی و شرعی نمی‌شود و مبادلات بازرگانی مناطق با سایر نقاط کشور به استثنای مناطق یاد شده در فوق تابع مقررات صادرات و واردات می‌باشد.

همچنین طبق تبصره (۳) ماده ۸ این قانون، مواد اولیه و قطعات خارجی وارد شده به مناطق که جهت پردازش، تبدیل، تکمیل یا تعمیر به داخل کشور وارد می‌شود تابع مقررات ورود موقت بوده پس از پردازش، تبدیل یا تکمیل یا تعمیر جهت استفاده در منطقه بدون تنظیم اظهارنامه و پروانه صادراتی یا حداقل تشریفات گمرکی به مناطق مرجوع و تسویه می‌گردد.

طبق ماده ۱۲ قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی، گمرک جمهوری اسلامی ایران مکلف است تقاضای صاحبان کالا را برای ترانزیت کالا و حمل مستقیم از سایر مبادی ورودی به مناطق، پذیرفته و تسهیلات لازم را از این جهت فراهم نماید. همچنین مناطق ویژه اقتصادی مشمول کلیه معافیت‌های گمرکی مشابه سرزمین اصلی، اعم از ماده ۱۱۹ قانون امور گمرکی مبنی بر واردات ماشین‌آلات خط تولید به تشخیص وزارت صنایع و معادن توسط واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی مجاز که از پرداخت حقوق ورودی معاف هستند.

این پژوهش نیز مانند اغلب پژوهش‌ها دارای محدودیت‌هایی می‌باشد. با توجه به اینکه دوره پژوهش از ۱۳۹۴ مورد آزمون قرار گرفته است و شرکت‌های وارد شده در بورس از آن زمان تاکنون رشد زیادی داشته است. لذا شرکت‌هایی که اخیراً به بورس وارد شده و یا کمتر از دوره پژوهش به بورس وارد شده‌اند، از نمونه حذف گردیده‌اند که این عامل باعث کاهش تعداد شرکت‌های نمونه گردیده است. چنانچه نمونه‌های بیشتری در پژوهش وارد می‌گردید این خود می‌توانست بر روی نتایج تحقیق تاثیرگذار باشد. اثر تورم نیز که از طریق تاثیر بر متغیرهای پژوهش بر نتایج پژوهش سایه می‌افکند نیز از جمله محدودیت‌های پژوهش بشمار می‌رود. به عنوان مثال در پژوهش حاضر از مجموع دارایی‌های شرکت در مدل‌های پژوهش استفاده گردیده است و از آنجایی که بخش قابل توجهی از دارایی‌های شرکت را دارایی‌های ثابت تشکیل می‌دهد، بدلیل تاثیر عامل تورم بر این قلم از دارایی‌ها ممکن است نتایج پژوهش تحت تاثیر قرار گیرد. در پایان برای انجام پژوهش‌های آتی مواردی همچون الف) بررسی رابطه بین قیمت گذاری انتقالی و ارزش نهایی وجه نقد در دوران وجود بحران‌های مالی. ب) بررسی تاثیر قیمت گذاری انتقالی بر سطح نگهداشت وجه نقد. پ) نقش مدیریت ریسک شرکت در تعیین قیمت انتقالی ت) بررسی تاثیر مالیات بر قیمت گذاری انتقالی پیشنهاد می‌گردد.

منابع

- ۱) نجف زاده ز. (۱۳۹۹) بررسی رابطه قیمت گذاری انتقالی و مدیریت سود با اجتناب مالیاتی شرکت با تاکید بر نقش هیات مدیره، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری مدیریت، موسسه آموزش عالی شمس تبریزی.
- ۲) سرمد زهره، بازرگان عباس و حجازی الهه (۱۳۹۰) روش های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، انتشارات آگاه
- ۳) عالی زاده، ع. شهرآبادی، الف. بیات، ع. (۱۳۹۸) تاثیر انگیزه و ویژگی هیئت مدیره بر اجتناب مالیاتی شرکت های تولیدی. چهارمین کنفرانس ملی در حسابداری، مدیریت و مهندسی مالی با تاکید در پارادایم های منطقه و جهان.
- ۴) عرب مازار ع. الف.، باقری ب.، جعفری پرور م. (۱۳۹۳) رویکرد مالیاتی به قیمتگذاری انتقالات و بررسی آن در ایران. پژوهشنامه مالیات، دوره ۲۲، ۳۸-۹.
- ۵) غزنوی قصونی ر. آهنگری م. وقفی س. ح. غزنوی م. (۱۳۹۷) بررسی رابطه بین مدیریت سود و میزان اجتناب از مالیات با ریسک سقوط قیمت سهام با در نظر گرفتن نقش قدرت مدیر عامل، پژوهش های نوین در حسابداری و حسابرسی، دوره ۲، ۱۱۱-۱۳۴.
- ۶) فخاری ح. و طهماسبی س. (۱۳۹۷) بررسی تاثیر اجتناب مالیاتی بر مدیریت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران.
- 7) Amidu, M., Coffie, W., and Acquah, P. (2019). Transfer Pricing, Earnings Management And Tax Avoidance Of Firms In Ghana. *Journal of Financial Crime*, 26(1), 235– 259. <https://doi.org/10.1108/JFC-10-2017-0091>.
- 8) Anh, N. H., Hieu, N. T., & Nga, D. T. (2018). Determinants Of Transfer Pricing Aggressiveness: A Case of Vietnam. *Southeast Asia Journal of Contemporary Business, Economics, And Law*, 16(5), 104-112. https://seajbel.com/wp-content/uploads/2018/10/seaj-bel5_237.pdf
- 9) Anisyah, F. (2018). Pengaruh Beban Pajak, Intangible Assets, Profitabilitas, Tunneling Incentive Dan Mekanisme Bonus Terhadap Transfer Pricing (Studi Empiris Pada Perusahaan Manufaktur Yang Listing di BEI Periode 2014–2016). Universitas Riau. (In Indonesian). Retrieved from https://digilib.unri.ac.id/index.php?p=show_detail&id=71454&keywords=
- 10) Fadhilah, M. A. (2018). Pengaruh Pajak Dan Intangible Assets Terhadap Motivasi Perusahaan Melakukan Transfer (Studi Empiris Pada Perusahaan Manufaktur Yang Terdaftar Pada Bursa Efek Indonesia Periode 2011-2016). Universitas Islam Indonesia. (In Indonesian).

- 11)Firmansyah, A., & Yunidar, A. (2020). Financial Derivatives, Financial Leverage, Intangible Assets, And Transfer Pricing Aggressiveness: Evidence from Indonesian Companies. *Jurnal Dinamika Akuntansi Dan Bisnis*, 7(1), 1-14. <https://doi.org/10.24815/Jdab.V7i1.15334>
- 12)Ginting, D. B., Triadiarti, Y., & Purba, E. L. (2020). The Influence of Profitability, Taxes, Bonus Mechanisms, Foreign Ownership, Debt Covenants and Intangible Assets on Transfer Pricing (Empirical Study on Manufacturing Companies Registered in Bei Year 2015 - 2017). *JAKPI - Indonesian Journal of Accounting, Finance & Taxation*, 7(2), 32.
- 13)Junaidi, A., & Yuniarti. Zs, N. (2020). Pengaruh Pajak, Tunneling Incentive, Debt Covenant Dan Profitabilitas Terhadap Keputusan Melakukan Transfer Pricing. *Jurnal Ilmiah Akuntansi, Manajemen Dan Ekonomi Islam (JAM-EKIS)*, 3(1), 31–44. <https://doi.org/10.36085/Jam-Ekis.V3i1.530> (in Indonesian)
- 14)Khasanah, U., & Suryarini, T. (2020). The Role of Prudence in Moderating the Effect of Bonus Mechanism, Intangible Assets, And Inventory Intensity Ratio on Transfer Pricing. *Journal of Accounting and Strategic Finance*, 3(2), 154-168. <http://dx.doi.org/10.33005/jasf.v3i2.89>
- 15)Najafzadeh, Zainab. (2019) Investigating the relationship between transfer pricing and profit management with corporate tax avoidance with an emphasis on the role of the board of directors, master's thesis in the field of management accounting, Shams Tabrizi Institute of Higher Education. (in Persian)
- 16)Nazihah, A., Azwardi, & Fua-dah, L. L. (2019). The Effect of Tax, Tunneling Incentive, Bonus Mechanisms, And Firm Size on Transfer Pricing (Indonesian Evidence). *Journal Of Accounting Finance and Auditing Studies*, 5(1), 1-17. <https://doi.org/10.32602/Jafas.2019.0>
- 17)Nuradila, R. F., & Wibowo, R. A. (2018). Tax Minimization Sebagai Pemoderasi Hubungan Antara Tunneling Incentive, Bonus Mechanism Dan Debt Convenant Dengan Keputusan Transfer Pricing. *Journal of Islamic Finance and Accounting*, 1(1). (In Indonesian). <https://doi.org/10.22515/Jifa.V1i1.1135>
- 18)Rosad, D. A., Nugraha, E., & Fajri, R. (2020). Faktor-Faktor Yang Mempengaruhi Keputusan Perusahaan Untuk Melakukan Transfer Pricing. *Jurnal Akuntansi Netral, Akuntabel, Objektif*, 2, 293–305.
- 19)Putra R .J. and Rizkillah A. A(2022) Effect Tunneling Incentive, Intangible Assets, Profitability on Transfer Pricing Moderation Tax Avoidance, *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal) Volume 5, No 2, May 2022, Page: 14373-14383 e-ISSN: 2615-3076 (Online), p-ISSN: 2615-1715 (Print) www.bircu-journal.com/index.php/birci*

- 20)Putra R .J. and Rizkillah A. A(2022) The Effect of Bonus Mechanisms, Good Corporate Governance on Transfer Pricing with Tax Avoidance as Moderation, *International Journal of Industrial Management (Ijim)*. ISSN: 2289-9286 e-ISSN: 0127-564X, VOL. 14, ISSUE 1, 543 – 556DOI: <https://doi.org/10.15282/ijim.14.1.2022.7495>
- 21)Richardson, G., Taylor, G., & Lanis, R. (2013). Determinants of Transfer Pricing Aggressiveness: Empirical Evidence from Australian Firms. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 9(2), 136-150. <https://doi.org/10.1016/J.Jcae.2013.06.002>
- 22)Saraswati, A. M. (2022) Determinants of Transfer Pricing Decisions in Mining Companies Listed on The Indonesian Stock Exchange, *Jurnal Economia*, Vol. 17, No. 2, October 2021, 152-161Website: <https://journal.uny.ac.id/index.php/economia>.
- 23)Stefano, G. Da S., Antunes, T. Dos S., Lacerda, D. P., Morandi, M. I. W. M., & Piran, F. S. (2021). The Impacts Of Inventory In Transfer Pricing And Net Income: Differences Between Traditional Accounting And Throughput Accounting. *British Accounting Review*, Xxxx, 101001. <https://doi.org/10.1016/J.Bar.2021.101001>
- 24)Talab, H. R., Flayyih, H. H., and Yassir, Y. N. M. (2017) transfer pricing and its effect on financial reporting: a theoretical analysis of global tax in multinational companies, *International Business Management*, vol. 11, pp. 921-928
- 25)Sari, M. P., Budiarto, A., Raharja S., Utaminingsih N. S. and Risanda A. B. (2022). The determinant of transfer pricing in Indonesian multinational companies: Moderation effect of tax expenses. *Investment Management and Financial Innovations*, 19(3), 267-277. doi:10.21511/imfi.19(3).2022.22
- 26)Sari, E. P., & Mubarak, A. (2018). Pengaruh Profitabilitas, Pajak Dan Debt Covenant Terhadap Transfer Pricing (Studi Empiris Perusahaan Manufaktur Terdaftar Di Bei Tahun 2012–2016). *Proseding Seminar Nasional Akuntansi*, 1-6. (In Indonesian). Retrieved from <http://openjournal.unpam.ac.id/index.php/SNU/article/view/982>
- 27)Sa'diah, F., & Afriyenti, M. (2021). Pengaruh Tax Avoidance, Ukuran Perusahaan, Dan Dewan Komisaris Independen Terhadap Kebijakan Transfer Pricing. *Jurnal Eksplorasi Akuntansi*, 88(5), 599–612. <https://doi.org/10.24036/Jea.V3i3.385>
- 28)Saraswati, G. A. R. S., and I. K. Sujana. (2017). The Influence of Taxes, Bonus Mechanisms, and Tunneling Incentive on the Indication of Transfer Pricing. *E-JOURNAL Udayana University ACCOUNTING* 19 (2): 29.

29)Tarmidi, D. Fadjarenie, A. & L. Oktris. (2023). Corporate Tax Policy: Impact Tunnelling Incentive, Debt Covenant, And Transfer Pricing. Jurnal Akuntansi, 27(1), 157–175. <https://doi.org/10.24912/ja.v27i1.1249>

یادداشت‌ها:

-
- 1 Putra and Rizkillah
 - 2 Stefano et al.
 - 3 Transfer Pricing
 - 4 Talab, Flayyih And Yassir
 - 5 Sari et al.
 - 6 Firmansyah and Yunidar
 - 7 Fadhilah
 - 8 Anh et al.
 - 9 Khasanah and Suryarini
 - 10 Labidi & Gajewski
 - 11 Anisyah
 - 12 Tunneling Motivation
 - 13 Saraswati
 - 14 Cahyadi & Noviani
 - 15 Tarmidi, Fadjarenie & Oktris
 - 16 Ubaidillah
 - 17 Putra and Rizkillah
 - 18 Saraswati
 - 19 Eviews 10
 - 20 stata 14
 - 21 Suryarini et al.
 - 22 Weni & Charoline
 - 23 Junaidi & Yuniarti. Zs
 - 24 Leamer
 - 25 Anisyah
 - 26 Cost plus method
 - 27 Acquah

Investigating the Effect of Tunneling Incentive, Intangible Assets and Profitability on Transfer Pricing

Abstract

The current research was conducted with the aim of investigating the effect of tunneling Incentive, intangible assets and profitability on transfer pricing. The statistical population of this research is the companies listed to the stock exchange, and sampling among these companies was done based on the systematic elimination method. According to the conditions considered for the sample, the sample size is equal to 84 companies. The research period is between 2016-2023 and this period includes all companies that were listed to the stock exchange before 2016 and were present until the end of 2022. The tests were conducted using Eviews 10 software and Stata 14 software based on the panel data statistical technique. The results based on the generalized regression model (GLS) indicate that the variable of tunneling incentive has an effect on transfer pricing, and on the other hand, the variable of intangible assets also has an effect on transfer pricing. Finally, the profitability variable has an effect on transfer pricing so that the hypotheses raised in this regard are confirmed.

Key Words: transfer pricing, tunneling motivation, intangible assets, profitability